

טעם העץ כטעם הפרי — שורש הבחירה

במעשה בראשית, يوم שלishi, נאמר ב齊ויי "תדרש הארץ... עץ פרי עשה פרי וגו'" אבל במעשה שנינה הארץ מצויה בכתב י"ו תוצאה הארץ... ועץ עשה פרי וגו'". וכותב רשי: "עץ פרי שהיה טעם העץ כטעם הפרי... והיא לא עשתה כן... לפיכך כשהנטקל אדם על עוננו נפקדה גם היא על עונה ונתקללה".

ברור שאין חטא בדום, וגם במלאים כבר בירנו בכמה מקומות שאם נראים בחוטאים ונענשיהם אין זאת אלא ללמד לבני אדם. אם כן, השאלה היא: מה בא זה למדנו?

העניין הוא שהעץ הוא הכליל להוצאה הפרי. "טעם העץ כטעם הפרי" פירושו שלא יהיה בכלי שום شيء אלא כל כלו מסור לתכילת, עד שאפלו טעם משלו אין לו. כתוב בספרים הקדושים ששינוי הארץ ממצוויו הוא שורש אפשרויות חטא, לנצל במעשה בראשית כדי שייהי בסיס בבריאת לבחירת האדם. אם אין טעם העץ כטעם הפרי אין זה אלא שיזופות בכלי עוד תועליות ומטרות לרשות אחרת, וזהו שורש עבודת זורה, דהיינו הטעות של שתי רשויות. והיינו גם עניין עץ הדעת טוב ורע, שגם הטיב מעורב ברע, עד שגם הטוב רע הוא, כאמור זיל על הנאמר לך לבן "השמר לך פון דבר עם יעקב מ טוב ועד רע" (בראשית לא, כד) — "שיטובן של רשעים רעה היא אצל הצדיקים" (יבמות קג).

ולכך נאמר בעונש האדם (ג, יז) "ארורה האדמה בעבורך וגו'" וכותב על זה רשי (והוא מירושלמי כלליהם, א, ז) "משל ליוצא לתרבות רעה והבריות מקלות שדים שינק מהם", היינו שזו הייתה התראה מוחשית לאדם להבחין את עניין שורש עבודת זורה, ועל כן כשלימודו האמת על ידי עונשו הראו לו גם כן שבעונשו נכלל עונשה של הארץ, שינויה הוא שורש חטאנו לנו, והיינו "שדים שינק מהם".

מכתבים מא"י לגייטהד ולונדון, שנת תש"ט. (א).